

Fikzio sozialak

DIANA FRANCO

Mikel Laboaren *Izarren hautsa* abestia behin baino gehiagotan ekarri dut zutabe honetara, jakintasunez betetako letra da-eta, abesti zabala gizatasun eta kosmosaren arteko harremanaren inguruan. Bertan badago zati bat zeinetan txirotasunaren inguruan hitz egiten den: "Ez daukanak ongi ohi daki edukitzea zein den ona, bere premiak bete nahian beti bizi da gizona".

1990. urtean, Adela Cortina filosofoak, Valentziako Unibertsitatean Etika eta Filosofia Politikako katedradunak aporofia hitza sortu zuen. Wikipedian irakurri dut poros grekotik datorren hitza dela eta txi-roa esan nahi duela, beraz txirotasunari bel-durra adieraziko luke aporofobia hitzak. Adelaren arabera, gizakion benetako bel-durra da beste gizabanakoekin harremanak josterakoan haien "gabeziek" gu kutsatzea –"gabezia" kakotx artean, oso erlatiboa delako eta bakoitza hazia izan den lekuari eta barneratuta duen kolektibitatearen mundu-ikuskerari lotuta dagoelako-. Hala, pertsonok gure gizartearen parte izateko gaitzespenak ekiditeko ahaleginak egiten ditugu. Gure jatorrizko gabeziak atzean utzi nahi ditugu, gure gizartearen parte izateko bidean. Baina gizakion gizarteotan, aukerak izateko besteen onarpena behar da, gabezia horiek atzean utzi dituzula besteei ulertarazi behar diezu. Azken batean, onarpenak aukerak dakartza: lana, lagunak, zaintza, parte-hartzea, ongizatea...

Nola eta non adierazi zure bizitzan aukerak bideratu ditzaketenei zure bizitza ona dela? Onartua izan zaitezkeela? Azken hamarkadan, pertsona askok sare sozialetan aurkitu dugu lekua, geure baliagarritasuna adierazteko, geure bizitzaren irudi on bat partekatzeko. Baina, hasiera batean aukera zirudienak beste kutsu bat du gaur egun, eta azkenaldian betebeharra dirudi. Bizitza ona duenak ere beharra sentitzen du: asko duenak bere aukera onak erakusten ditu, eta ez duenak bere bizitzaren inguruan fikzio bat erakusten du, mundu horren parte dela sentitzeko. Plaza digitalean dena ondo doan ilusioa sortzen gabiltza, eremu digitalean aporofobia bizi-bizirik dago, ez dugu bertan txirotasuna ikusi nahi. Beharrak ukatzeko, fikzio sozialak sortu ote ditugu? ●

Kolpea Estatuari eta 'Françafrique' jarrerari

JENOFA BERHOKOIRIGOIN

Mali (2020), Ginea (2021), Burkina Faso (2022) Niger (2023) eta orain Gabon. Estatu bakoitzak du bere errealitate soziopolitikoa, eta begirada mende-baldarrak ezin dezake orokortasunik egin. Estatu-kolpe bakoitzak ditu bere berezitasunak eta arrazoiak, Afrika zabala delako eta herri bakoitzak duelako bere barne-errealitatea. Baina osagai komun batek batzen ditu bostak: guztiak dira Frantziaren kolonia izandakoak, 1950eko hamarkadaren bukaeran ala 1960koaren hastapenean independentzia lorturikoak, eta hala eta guztiz ere, hirurogei urtez gora pasa arren, Frantziaren atzaparretatik emantzipatzeko nahiarekin segitzen dutenak. Afrikar anitzek "neokolonialismotzat" daukaten Frantziaren gehiegizko presentziaren aurkako mezuak kausitu ditzakegu oihukaturiko leloen artean.

Françafrique hitzak aktualitatean segitzen du, beraz, nahiz eta kolonien garaiko harremanak izendatzeko asmatu zuten terminoa 1945ean. Dekolonizazioak ez zuen *Françafrique* espiritua desagerrarazi eta Afrikan dihardute Frantziako interesek, ofizialki ala estraofizialki, botere-guneetan ez bada, horietarik hurbil. Bistan da, Afrika bipiltzeko baimena ez doa musutruk eta Gabon dugu adibide esanguratsuenen artean.

Noski, 1967az geroztik Bongotarrak presidentetza beren esku atxikitzeak, hiru gabondarretatik bat pobrezia gorrian bizitzeak baina kanpoko multinazionalak lekuko petrolio, egur ala mineralen ustiapenari esker aberasteak bultzatu dute boterearen uzkaileko urratsa. Baina ondokoa ere kontuan hartzekoa da: oraindik ere Bongotarrak Frantziarekin duten harreman estua. Errealitatea irudikatzen zehaztu dezakegu, demagun, Gaboneko presidentetza 56 urtez atxiki izan duen familia hori dela Pariseko 28 luxuzko hotelen jabe –guztira 88 milioi euroko ondasuna, iazko justizia ikerketa baten arabera-. Bizkitartean, Gabonen egoteko eskubidea dute Frantziako 400 bat militarrek, "kooperaziorako" zein bertako enpresa frantsesen "defentsarako". Kolonialismoaz nostalgiko dena lasaitu daiteke beraz.

Hamarkadetan boterean diren autokratik haizatzeko bide izanik, estatu-kolpearen eramaile izandako militarrek herritarren txaloak jaso dituzte –tartean, gazte anitz-. Herri-tar horien matxinadaren bidez gertatu zitekeela boterearen uzkaile? Seguruena. Baina lekukoek arras ongi badakite errepresio bortitza pairatuko luketela. Bortitza eta indarrez bikoitza, *Françafrique* izpirituaren iraupena nahi duen Pariseko lagunduriko erantzuna izan ohi delako. ●